

DOI 10.31651/2524-2660-2020-3-110-113
ORCID 0000-0002-1376-3977

ПІНЧУК Ірина Олександрівна,

кандидатка педагогічних наук, докторантка,
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
e-mail: pinchukiryna6@gmail.com

УДК 378.011.3-051:373.3]:81'243(045)

АНАЛІЗ МОНІТОРИНГУ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті описано результати впровадження системи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи в українських педагогічних ЗВО. Виокремлено етапи експериментального дослідження: пошуково-теоретичний, діагностико-констатувальний, поглиблювально-формульвальний та аналітико-узагальнювальний. Проаналізовано результати дослідного навчання в контрольній та експериментальній групах, порівняно результати в обох групах, що зображено графічно й у таблицях. Підведено підсумки аналітико-результативного етапу експерименту з формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Ключові слова: формування іншомовної комунікативної компетентності; майбутні вчителі початкової школи; моніторинг; рівні сформованості іншомовної компетентності.

Постановка проблеми. Процес професійної підготовки майбутніх фахівців початкової школи сьогодні вимагає особливої уваги в рамках реформування української освіти, зокрема підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи в Новій українській школі. З огляду на те, що новий державний стандарт початкової загальної освіти передбачає інтегрування курсів у процесі навчання молодших школярів, вбачаємо потребу формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів з метою підготовки їх до інтегрування й цієї

дисципліни з іншими предметами, що вивчаються в початковій ланці освіти.

З огляду на це, для модернізації та удосконалення сучасної іншомовної підготовки майбутніх фахівців початкової освіти важливим було створення системи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи, що була впроваджена в освітній процес факультетів початкової освіти шести ЗВО України. З метою перевірки результативності розробленої системи після проведення формульального етапу експерименту, було проаналізовано результати експериментального дослідження.

Мета дослідження. Зважаючи на актуальність окресленої проблеми, метою дослідження є проведення аналізу ефективності застосування системи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Оновлення освітніх процесів потребує підвищення рівня методологічної культури молодих дослідників у галузі педагогіки, оволодіння науково-педагогічним науковим інструментарієм. У процесі проведення педагогічних досліджень слід урахувувати думку вчених, зокрема позицію провідного методолога у цій сфері В.В. Краєвського, який зазначив, що методологія педагогічних досліджень покликана досліджувати методи і засоби не практичної, а дослідни-

цької діяльності в галузі педагогіки [1, с. 107–108]. Учений виділяє ряд питань, що відносяться до загальної характеристики сучасного стану методології наукового пізнання.

Різноманітність існуючих у педагогіці дослідних програм, реальних контекстів дослідження (теоретичних і практичних завдань), можливостей, якими володіє дослідник, а також технічних та етичних обмежень, які виникають у науково-дослідницькій практиці, спричиняють те, що конкретні методики дослідження істотно різняться [2; 3; 4, с. 216–241; 5]. Такі конкретні стратегії організації наукових розвідок розглядаються як методи науково-педагогічного дослідження, застосування яких спрямовувалося на отримання методологічних, теоретичних та практичних висновків.

З огляду на це авторська експериментальна система формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи пройшла процедуру апробації з метою її подальшої адаптації та впровадження. Мета дослідно-експериментальної роботи полягала в дослідженні результативності розробленої системи в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців початкової освіти.

Відповідно до цілей та логіки проведення дослідно-експериментальної роботи, було визначено й обґрунтовано етапи її реалізації, що характеризувалися певними завданнями, відповідними формами й методами організації: пошуково-теоретичний, діагностико-констатувальний, поглиблювально-формульвальний та аналітико-узагальнювальний.

Процесуальне наповнення іншомовної комунікативної компетентності мало на меті формування чотирьох компонентів досліджуваної особистісної якості: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, комунікативно-діяльнісний та рефлексивний, кожен з яких оцінювався за певними критеріями.

Мотиваційно-ціннісний критерій мав на меті перевірку цінностей, мотивів вивчення іноземної мови та ставлення до майбутньої професії майбутніх учителів початкової школи.

Когнітивний передбачав оцінювання знань іншомовної лексики, граматики та розуміння сутності іншомовної комунікативної компетентності.

Перевірка комунікативно-діялісного критерію відбувалася за здатністю майбутніх фахівців спілкуватися відповідно до комунікативного завдання, правильно оформлювати вжитий мовний матеріал, дотримуватися рекомендованого обсягу комунікації та розуміти почутий англомовний матеріал. Рефлексивний критерій пе-

редбачав сформованість у студентів умінь адекватної самооцінки та потреби в саморозвитку.

З метою точності та об'єктивності оцінювання кожен з показників оцінювався за 100-бальною шкалою. Відповідно кожен студент максимально міг набрати 1200 балів за всіма критеріями сумарно, розподіл яких за рівнями подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Таблиця оцінювання іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи за рівнями

	Бали	%
Інтуїтивний	0 – 600	0 – 50
Репродуктивний	601 – 840	50,01 – 70
Реконструктивний	841 – 1080	70,01 – 90
Еталонний	1081 – 1200	90,01 – 100

Дослідно-експериментальна перевірка результативності реалізації системи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи в професійній підготовці відбувалася шляхом верифікації, тобто установлення істинності наукових тверджень шляхом їх емпіричної перевірки.

З метою доведення вірогідності отриманих результатів і визначення достовірності експериментального дослідження використовувалися статистичні методи обробки даних педагогічного експерименту.

За допомогою засобів математичної статистики [6] відбулося порівняння експериментальної (ЕГ) та контрольної (КГ) груп на діагностико-констатувальному етапі експерименту.

Якщо дисперсії невідомі й припущення про рівність дисперсій є необґрунтованим, то виникає так звана проблема Беренса-Фішера, що полягає у перевірці нульової гіпотези про рівність вибірових середніх за певних умов.

Застосовуючи критерій Кохрана-Кокса

$t_K = \frac{1}{s}(\bar{x} - \bar{y})$, де $s^2 = \frac{s_1^2}{n} + \frac{s_2^2}{m}$, обчислимо критичне значення за формулою

$$t'_\alpha = \frac{v_1 t_\alpha(f_1) + v_2 t_\alpha(f_2)}{v_1 + v_2}, \text{ де } v_1 = \frac{s_1^2}{n} \text{ та } v_2 = \frac{s_2^2}{m},$$

виходячи з наявних статистичних даних [7].

Маючи $\bar{x}=630.866$, $\bar{y}=629,4$ та $s=38.497$ отримуємо $t_K=0.038$. Тоді, враховуючи, що $s_1^2=26054.12$ і $s_2^2=18407.56$, отримуємо $t_\alpha=1.699$.

Оскільки $t_K < t_\alpha$, то гіпотеза про рівність середніх приймається. Тобто студенти контрольної та експериментальної групи є однаковими за рівнем володіння іншомовною комунікативною компетентністю, що доводить правомірність проведення поглиблювально-формульвального етапу експерименту.

Порівняння студентів контрольної та експериментальної груп за кількістю балів, що вони набрали під час діагностико-констатувального етапу експерименту, зображено на рис. 1.

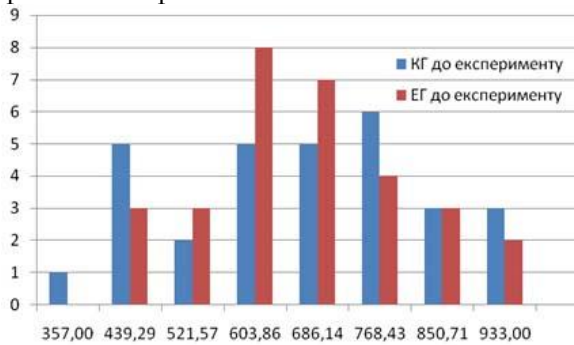

Рис. 1. Результати діагностико-констатувального етапу експерименту

Тобто, проаналізувавши гістограму, можемо зазначити, що жоден із студентів не володіє іншомовною комунікативною компетентністю на еталонному рівні, більшість із майбутніх учителів початкової школи володіють іншомовною комунікативною компетентністю на репродуктивному (46,7 % контрольної та 50 % експериментальної груп) та реконструктивному рівнях (10 % та 6,7 % відповідно), хоча досить велика кількість майбутніх учителів володіє означеною якістю інтуїтивно (по 43,3 % в обох групах), що відображено в табл. 2. Проте можна наочно (рис. 1) побачити, що представники як контрольної, так і експериментальної груп набрали приблизно однакову кількість балів, і відповідно мають однакові рівні володіння іншомовною комунікативною компетентністю.

Таблиця 2

Результати
діагностико-констатувального етапу
експерименту з формування
іншомовної комунікативної компетентності

Рівні	КГ	ЕГ
Інтуїтивний	43,3 %	43,3 %
Репродуктивний	46,7 %	50 %
Реконструктивний	10 %	6,7 %
Еталонний	–	–

Після впровадження системи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи в процес професійної підготовки, ми порівняли результати груп ще раз.

За критерієм Кохрана-Кокса $\bar{x} = 630.866$, $\bar{y} = 702.8667$ та $s = 40.829$, $pdsr b t_k = 1.763$. Тоді, враховуючи, що

$$s_1^2 = 26054.12 \text{ і } s_2^2 = 23955.02,$$

отримаємо $t_a = 1.699$.

З огляду на те, що $t_k < t_a$, тому гіпотеза про рівність середніх не приймається, тобто контрольна та експериментальна група різняться за рівнями володіння іншомовною комунікативною компетентністю.

Таким чином, можемо зазначити, що в результаті реалізації авторської системи формування іншомовної комунікативної компетентності рівні володіння означеною якістю студентами факультетів початкової освіти дещо зросли, проте в експериментальній групі вони мають вищі показники, що зображено на рис. 2.

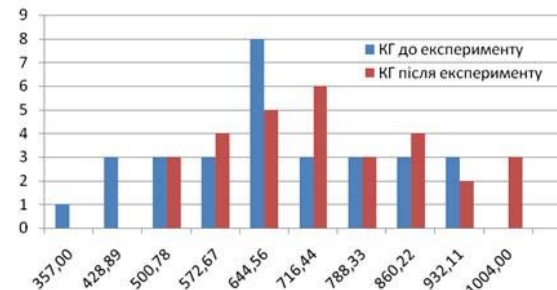

Рис. 2. Результати аналітико-узагальнювального етапу експерименту

Результати даних аналітико-узагальнювального етапу експерименту дають змогу стверджувати, що на відміну від контрольної групи, деяка частина студентів (6,7%) експериментальної групи вийшли на еталонний рівень володіння іншомовною комунікативною компетентністю, проте значно знизився відсоток респондентів, що володіють зазначеною якістю інтуїтивно (на найнижчому рівні) – 6,6%, хоча в контрольній групі цей відсоток залишився досить високим – 26,7%. Найбільша кількість студентів експериментальної групи (60%), так як і контрольної (53,3%) знаходяться на репродуктивному рівні. Відповідні дані зображено в таблиці 3.

Таблиця 3

Результати
аналітико-узагальнювального етапу
експерименту з формування
іншомовної комунікативної компетентності

Рівні	КГ	ЕГ
Інтуїтивний	26,7 %	6,6 %
Репродуктивний	53,3 %	60 %
Реконструктивний	20 %	26,7 %
Еталонний	–	6,7 %

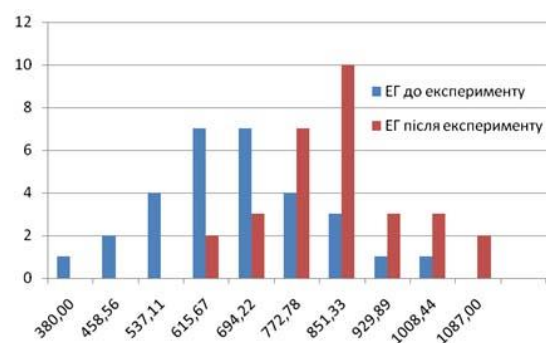

Рис. 3. Динаміка сформованості іншомовної комунікативної компетентності в експериментальній групі за балами

Динаміку сформованості іншомовної комунікативної компетентності в експериментальній групі за балами

нтальній групі до і після поглиблювально-формуального етапу експерименту можна прослідкувати на рис. 3.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, здобуті результати демонструють значні відмінності між контрольною та експериментальною групами після реалізації системи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи під час поглиблювано-формуального етапу експерименту. Виявлена різниця між показниками рівнів сформованості досліджуваної якості у двох досліджуваних групах є статистично значимою, що свідчить про достатню результативність створеної системи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні прогностичних напрямів впровадження системи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Список бібліографічних посилань

1. Краевский В.В. Методология педагогического исследования: пособие для педагога-исследователя. Самара: Изд-во СамГПИ, 1994. 165 с.
2. Краевский В.В., Бережнова Е.В. Методология педагогики: новый этап: учебное пособие для студентов высших учебных заведений. М.: Академия, 2008. 400 с.
3. Методология педагогики в контексте современного научного знания: сборник научных трудов Международ. научно-теоретич. Конф., посвящённой 90-летию со дня рождения В.В. Краевского (22 сентября 2016 г.). Редактор-составитель А.А. Мамченко. М., 2016. 382 с.

PINCHUK Iryna,
doctoral student,

Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

ANALYSIS OF MONITORING THE EFFECTIVENESS OF THE SYSTEM OF FORMING FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF INTENDING PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Summary. Introduction. The process of professional training of intending primary school teachers today requires special attention in the framework of reforming Ukrainian education, in particular the training future primary school teachers to work in the New Ukrainian School. So, there is the need to form intending primary school teachers' foreign language communicative competence in order to prepare them for integration English with other subjects studied in primary school. In view of this, it was important to create a system of forming foreign language communicative competence of intending primary school teachers, which was introduced into the educational process of primary education faculties in Ukraine. In order to verify the effectiveness of the developed system after the formation phase of the experiment, the results of the experimental study were analyzed.

The aim of the study is to analyze the effectiveness of the system of forming of future primary school teachers' foreign language communicative competence.

Methods. In the process of describing the results of the research the methods of mathematical statistics and analyzing the results were used.

Results. The article deals with the results of the implementing the system of forming foreign language communicative competence of intending primary school teachers of Ukrainian. The stages of experimental research were distinguished: search-theoretical, diagnostic-ascertaining, deepening-forming and analytical-generalizing. The

4. Чернілевський Д.В., Томчук М.І., Дубасенюк О.А., Антонова О.Є., Захарченко В.П., Вознюк О.В., Сіранчук Н.З. Методологія, методика і методи організації науково-педагогічних досліджень. Методологія наукової діяльності: навч. посіб. За ред. Д.В. Чернілевського. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2012. 364 с.
5. Тверезовська Н.Т., Сидоренко В.К. Методологія педагогічного дослідження: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 440 с.
6. Statistica: обзор методов анализа и руководство пользователя. 225 с. URL: http://csm.donntu.org/sites/default/files/resources/6_statistica_version6
7. Кокс Д, Снелл Э. Прикладная статистика. Принципы и примеры. Москва. 1984. 200 с.

References

1. Krayevskiy, V.V. (1994). Methodology of pedagogical research: a guide for the teacher-researcher. Samara: SamGPI Publishing House. P. 107-108. (in Rus.).
2. Krayevskiy, V.V., Berezhnova, E.V. (2008). Methodology of pedagogy: a new stage: a textbook for students of higher educational institutions. M.: Publishing Center "Academy". 400 p. (in Rus.).
3. Methodology of pedagogy in the context of modern scientific knowledge: collection of scientific papers of the International scientific-theoretical conference dedicated to the 90th anniversary of the birth of V.V. Krayevskiy (September 22, 2016). In A.A. Mamchenko (Ed. & Comp.). Moscow: Institute of Education Development Strategy of the Russian Academy of Education. 382 p. (in Rus.)
4. Chernilevsky, D.V., Tomchuk, M.I., Dubasenyuk, O.A., Antonova, O.E., Zakharchenko, V.P., Voznyuk, O.V., Siranchuk, N.Z. (2012). Methodology, teaching methods and methods of organizing scientific and pedagogical education. Methodology of Scientific Activity. In D.V. Chernilevsky (Ed.). Vinnytsya: Nilan-LTD. 364 p. (in Ukr.).
5. Tverezovska, N.T., Sidorenko, V.K. (2013). Methodology of pedagogical education. Kyiv: Center for Educational Literature. 440 p. (in Ukr.).
6. Statistica: overview of methods of analysis and user manual. Retrieved from http://csm.donntu.org/sites/default/files/resources/6_statistica_version6 (in Rus.).
7. Cox, D, Snell, E. (1984). Applied statistics. Principles and examples. Moscow. (in Rus.).

results of experimental training in the control and experimental groups were analyzed, the results in both groups were compared, which is shown graphically and in the tables. The results of the analytical-generalizing stage of the experiment on the intending primary school teachers' foreign language communicative competence of formation are summarized.

Conclusion. Thus, the obtained results show significant differences between the control and experimental groups after the implementation of the system of forming foreign language communicative competence during the deepening-forming phase of the experiment. The revealed difference between the indicators of the levels of the studied quality formation in the two studied groups is statistically significant, which indicates the sufficient effectiveness of the created system of forming foreign language communicative competence of intending primary school teachers. We see the prospects for further research in the substantiation of prognostic directions of implementing the system of forming future primary school teachers' foreign language communicative competence.

Keywords: foreign language communicative competence forming; intending primary school teachers; monitoring; the levels of foreign language competence formation.

Одержано редакцією 01.08.2020
Прийнято до публікації 20.08.2020